

Diskuse k novele rostlinolékařského zákona

Začátkem července začala platit novela rostlinolékařského zákona, která přináší některá nová pravidla a zásady pro registraci přípravků na ochranu rostlin (dále jen »POR«). CropLife Česká republika, Sdružení oboru vodovodů a kanalizací České republiky a Agrární komora České republiky uspořádaly před časem na toto téma kulatý stůl, kterého se za komoru zúčastnil její prezident Jan Doležal.

Účastníci besedy zleva Miluše Dvoržáková, Marek Liška, Jitka Götzová, Vilém Žák, Petr Vašek a Jan Doležal.

Foto Barbora Pánková

Dalšími diskutujícími byli Miluše Dvoržáková, jednatelka CropLife ČR, Jitka Götzová, ředitelka Odboru bezpečnosti potravin ministerstva zemědělství, Marek Liška, vedoucí útvaru laboratoří Povodí Vltavy, státní podnik, Vilém Žák, ředitel a člen představenstva Sdružení oboru vodovodů a kanalizací ČR, a Petr Vašek ze společnosti SOVAK ČR, který se zabývá technologií vody.

Udržitelné nakládání

V úvodu jednatelka CropLife ČR Miluše Dvoržáková uvedla, že zastupuje organizaci CropLife Česká republika (dříve Česká asociace ochrany rostlin), která sdružuje renomované výrobce a dovozce konvenčních i biologických přípravků na ochranu rostlin.

»Máme již zhruba pětadvacetileté zkušenosti s hájením sektoru ochrany rostlin,« sdělila.

»Vždy však v první řadě aktivně podporujeme udržitelné, zodpovědné a bezpečné nakládání s těmito přípravky. Ostatně průmysl ochrany rostlin se zavázal uplatňovat zásady správné laboratorní praxe (GLP) mezi sdružených v OECD. Snahou našich členů, mezi kterými nechybějí nejvýznamnější světoví producenti POR, je vytvářet a poskytovat vysoce kvalitní a spolehlivá data týkající se bezpečnosti různých chemických látek a přípravků,« uvedla.

Schvalování jednotlivých látek či přípravků je velice důkladný proces. Podle statistik jedna schvále-

ná účinná látka vejde ze zhruba 130 až 160 tisíc ověřovaných. Od výzkumu po registraci tak v průměru uteče 11 let, přičemž registrační žádost má až 50 tisíc stránek.

»Predikce je stále složitější a finančně náročná,« pokračovala M. Dvoržáková s tím, že v současné době stojí vývoj a uvedení jednoho přípravku na trh kolem 268 milionů EUR.

»Pro porovnání uvedu, že v předminulém pětiletí to bylo asi 215 milionů EUR a v předchozím zhruba 189 milionů EUR. Pravděpodobnost, že se vyvinutá látka nakonec dostane na trh, je zhruba šedesátiprocentní,« dodala.

Jak dále řekla, od roku 2015 jsou k dispozici standardy správné praxe s názvem CRISTAL. V unii do-

hledatelnost na základě tohoto systému aktuálně zavádějí v šesti zemích, přičemž celosvětová organizace sdružující výrobce přípravků na ochranu rostlin CropLife pověřila společnost Accenture, aby přezkoumala současný systém dohledatelnosti a navrhla univerzální doporučení na jeho zlepšení, která budou platná v celosvětovém měřítku. Odpověděla také na otázku, proč dbát na důslednou dohledatelnost POR v celém distribučním řetězci.

»Je to důležité jak pro ochranu trhu, boj s ilegálními POR, zlepšení ochrany vod, tak i pro zefektivnění účelné kontroly a zpřesnění statistiky. Jak je patrné, mají z toho nakonec užitek všichni, nejen výzkumníci, vývojoví pracovníci a výrobci, ale i distributoři, zemědělci, ochrana vod a další složky,« sdělila.

Náležitosti registrace

Jitka Götzová, ředitelka Odboru bezpečnosti potravin Ministerstva zemědělství ČR, se ve svém vystoupení zabývala především náležitostmi, které musí mít POR při registraci pro profesionální uživatele na základě novely zmíněného zákona.

»Jak vyplývá z této novely, POR musí být označeny především 2D kódem,« podtrhla.

»Registrovaní distributoři také mají povinnost zasílat údaje do úložiště dat. Způsob zasílání těchto informací, technické podmínky, strukturu datové věty a četnost zasílání údajů stanoví prováděcí právní předpis, tedy vyhláška o přípravcích a pomocných prostředcích na ochranu rostlin. Novelizace je (polovina června 2023, pozn. red.) v ČR v závěrečné fázi schvalování a stále v posouzení ze strany Evropské komise,« řekla.

S ohledem na to, že je tato problematika součástí schváleného Národního akčního plánu k bezpečnému používání pesticidů v České republice, bylo úložiště realizováno již před platností zákona. Odpovídajícím standardem 2D kódů je přitom takzvaný GS1 DataMatrix, který zajistí funkčnost a jednotnost systému.

Řada výrobců proto označovala přípravky 2D kódem v předstihu. Pokud ale není po 1. červenci označen 2D kódem přímo z výroby, přechází tato povinnost na prvního distributora v ČR.

»Prvním krokem při zohlednění přípravku v úložišti je vyplnění tzv. katalogu, ve kterém se ke každému přípravku párují údaje, jako je evidenční číslo povolení, měrná jednotka, informace o balení a o případném skupinovém balení,« vysvětlila Jitka Götzová.

»Ministerstvo, resp. ÚKZÚZ, nabízejí výrobcům, držitelům povolení či distributorům možnost zaslat tyto informace formou tabulky, čímž se sníží administrativní zátěž,« dodala.

Přístup distributorů do úložiště je řešen prostřednictvím portálu eAGRI, do něhož se daný subjekt přihlásí. Vstupní odkaz je pak umístěn na webových stránkách ÚKZÚZ v oddílu Přípravy na ochranu rostlin/Kontrola POR/Úložiště dat o uvádění POR na trh, a také na Portálu farmáře v části Aplikace pro přihlášené. Vyvinuta byla také aplikace do mobilních telefonů s názvem »Ověření přípravků na OR«, která je dostupná jak pro OS Android, tak iOS.

Chceme zdravé potraviny

»Všichni se shodneme, že chceme zdravou krajinu, vodu i potraviny,« uvedl ve svém vyjádření k problematice prezident komory Jan Doležal.

»Podle našeho názoru jde nověla správným směrem, i když k ní máme ještě několik připomínek. Je dobře, že je například možnost přebírat přípravky na ochranu rostlin z jiných zemí, které jsou ve stejném klimatickém pásmu. Na druhou stranu by se neměl spolupostup registrace přípravků pro minoritní plodiny, protože tento proces je poměrně náročný a trvá, jak bylo řečeno, řadu let,« dodal.

Poukázal také na to, že jsme poměrně často svědky na různých platformách, zejména sociálních sítích, diskuse ať už odborníků, ale hlavně laiků o dopadu používání POR v zemědělství na životní prostředí.

Přípravky na ochranu rostlin se ale používají běžnou veřejností, často zcela laicky, také v jiných odvětvích a pod menším dohledem. To

V okolí vodárenské nádrže Švihov platí pro zemědělství a lesní hospodářství přísná pravidla ochrany vodních zdrojů. Foto archi

se však zcela pomíjí, přitom dopady škodlivosti pesticidů a dalších látek mohou být v těchto případech mnohem vyšší.

»Unie připravuje další regulaci POR, je proto dobré si udělat pořádek v jejich užívání, než dojde k další restrikci,« kvitoval prezident. »Pozitivní určitě je, že se bavíme o národním řešení, omezoování použití těchto přípravků by mělo být ovšem podle našeho názoru nějakým způsobem kompenzováno. Máme bohužel hodně biče, ale méně cukru,« zakončil Jan Doležal.

Dopad na vodní hospodářství

Kulatý stůl se konal ve Vodním domě v Hulicích, který je v samé blízkosti vodní nádrže Švihov, a ta je součástí významné lokality Želivka. Další účastníci tak hovořili především o vlivu působení zemědělské výroby na ochranu zdrojů pitné vody.

»Je třeba přiznat, že pesticidy nejsou jedinými nebezpečnými látkami, kterými se musí vodní hospodářství vyrovnat,« uvedl Petr

Vašek, který zastupoval Sdružení oboru vodovodů a kanalizací SOVAK.

»Aplikace POR je typickou mezioborovou oblastí, kde se střetávají protichůdné obecné zájmy a potřeby. Je tedy zřejmé, že nastavení jejich udržitelné aplikace bude vždy kompromisním řešením, které musí vzejít ze široké odborné diskuse všech zúčastněných,« řekl. V souvislosti s evropskou směrnicí o jakosti vody určené k lidské spotřebě se budeme podle něj potýkat i s dalšími látkami, jako jsou například perfluorované a polyfluorované alkylové látky (PFAS), léčiva, kosmetické přípravky a další,« dodal.

»Z našeho pohledu by proto POR měla být jakýmsi modelovým, chcete-li pilotním projektem při nastavení obecného přístupu k řešení obdobných oblastí, jako je právě v okolí švihovské vodní nádrže. K tomu je ale rozhodně potřeba zvýšit efektivitu při projednávání, odsouhlasení a realizaci dohodnutých opatření,« doplnil P. Vašek.

Projekt k následování

Ministerstvo zemědělství a výživy ČR v roce 2019 přijalo program s označením B4 a s názvem Podpora opatření ke snížení dopadu zemědělské prvovýroby v ochranném pásmu vodárenské nádrže Švihov na řece Želivce.

Jak zdůraznil Marek Liška, vedoucí útvaru laboratoří Povodí Vltavy, státní podnik, jeho účelem je zlepšení jakosti vody v povodí tohoto významného zdroje pitné vody spotřebující zejména ve snížení negativního vlivu komerčního zemědělství na jakost vody prostřednictvím

omezení aplikace POR na zemědělských pozemcích v okolí nádrže.

»Každý účastník tohoto programu, aktuálně jde o 18 zemědělských podniků, se zavázal, že na svých půdních blocích bude používat pouze povolené POR pro použití v ochranných pásmech vodních zdrojů druhého stupně a v pásmech hygienické ochrany stejného stupně,« vysvětlil M. Liška.

»Sníží rovněž celkové dávky účinných látek na jednu aplikaci u jmenovitých POR, které byly vytipovány na základě předchozích znalostí a dat o užívání POR v daném povodí, a to zhruba o pětinu. Jde hlavně o účinné látky, jako je metazachlor, glyfosát, clomazon, pethoxamid, mesotrion a tebuconazol atd. Bude také hlásit osevní plány pro jarní a podzimní zásev, všechny aplikace POR na jednotlivé půdní bloky a podíl půdních bloků do 24 hodin po jejich aplikaci na webový portál Povodí Vltavy. A konečně, bude dodržovat dohodnutý minimálně pětiletý osevní postup, včetně aplikace zelených a statkových hnojiv,« uvedl.

Podle něj se tak na základě vyhodnocení v roce 2020 snížilo aplikované množství sledovaných herbicidních či fungicidních látek díky projektu B4 v okolí vodárenské nádrže Švihov o 19,9 až 28 procent, a to na vymezených půdních blocích o celkové výměře zhruba 9,5 tisíce hektarů.

Podle jeho přesvědčení by se měl tento pokles dávek jednotlivých účinných látek POR postupně projevit ve snížení jejich vnosu do povrchových vod ve sledovaném povodí vodárenské nádrže Švihov, a tím by došlo i ke snížení jejich obsahu ve vodě dodávané do vodárenského systému.

Zdeněk MAKOVIČKA

V roce 2020 se snížilo aplikované množství sledovaných herbicidních či fungicidních látek díky projektu B4 v okolí vodárenské nádrže Švihov o 19,9 až 28 procent. Foto autor

Omezování použití POR by mělo být podle mínění Agrární komory ČR nějakým způsobem kompenzováno.

Foto archiv

